

DEBRECZEN

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KOZGAZDASZATI HIRLAP.

A debreczeni és vidéki „függetlenségi párt” közlönye.

Megjelen naponként, péntek és vasárnap kivételével.

Előzetes árak:
Helyben és postán küldve
Egy évre 10 frt — kr.
Fél évre 5 „ „
Negyed évre 2 „ 50 „
Egyes szám 5 kr.
A lap szellemi részét illető minden közlemény főcíme, Veszélyes főtánczát, a szerkesztőségbe bérmentve küldendő.
Előfizethető helyben:
TITLÉGGY K. LAJOS és társai
CSÁTHY KÁROLY könyvkereskedésében és a kiadóhelyben KUTASI IMRE könyvtárában a postahivatalok nyomdájában a postahivatalok útján.

Hirdetési díj:
Négy hasábolj sorát 5 kr.
Nagyobb terjedelmű és többszöri hirdetések alkalmán a legolcsóbb árértékűnek tartjuk. Bélyegdíj minden külön bejelölésért 30 kr.
„Nyitól”-ben megjelenő közlemény minden sorát 20 kr.
Hirdetéseket felvételre a kiadóhivatalban, KUTASI I. könyvszomszéjában, valamint ZICHER KÁN H. könyv. iródjában is.
Név nélkül vagy bérmentlenül beállított kéziratok nem vevetnek figyelembe.
Kéziratok vissza nem adódnak.

osan elismert készítmények
asa s őszülése ellen
OSSE-től Párisban.

NOOS, mely a haját szépi és ápolja, a hajtalajt megerősíti. A korpa képműködését megakadályozza, annak terjedését kiküszöböli és a legkésőbb korig megtegy a a l frt.

OLO OLAJ, Legjobb óvszer a haj szeszülése és kihullása ellen. Meggátolja, a beteg haját új életre kelti, elmozdítja. Ajánlható azoknak, akik haját használnak. Egy üveg ára 1 frt.

SENTIA, kitűnő hatással bír a hajtalajt megerősíti és a kopaszoságot megakadályozza. Ajánlható azoknak, akik haját használnak. Egy üveg ára 1 frt.

nyek hatása csodálatos!

an a hajtalajt megtartani és a kopaszoságot megakadályozni, a RAVISSANIE és a RAVISSANIE, mely a hajtalajt megerősíti és a kopaszoságot megakadályozza. Ajánlható azoknak, akik haját használnak. Egy üveg ára 1 frt.

nyek hatása csodálatos!

an a hajtalajt megtartani és a kopaszoságot megakadályozni, a RAVISSANIE és a RAVISSANIE, mely a hajtalajt megerősíti és a kopaszoságot megakadályozza. Ajánlható azoknak, akik haját használnak. Egy üveg ára 1 frt.

nyek hatása csodálatos!

an a hajtalajt megtartani és a kopaszoságot megakadályozni, a RAVISSANIE és a RAVISSANIE, mely a hajtalajt megerősíti és a kopaszoságot megakadályozza. Ajánlható azoknak, akik haját használnak. Egy üveg ára 1 frt.

nyek hatása csodálatos!

an a hajtalajt megtartani és a kopaszoságot megakadályozni, a RAVISSANIE és a RAVISSANIE, mely a hajtalajt megerősíti és a kopaszoságot megakadályozza. Ajánlható azoknak, akik haját használnak. Egy üveg ára 1 frt.

nyek hatása csodálatos!

an a hajtalajt megtartani és a kopaszoságot megakadályozni, a RAVISSANIE és a RAVISSANIE, mely a hajtalajt megerősíti és a kopaszoságot megakadályozza. Ajánlható azoknak, akik haját használnak. Egy üveg ára 1 frt.

nyek hatása csodálatos!

an a hajtalajt megtartani és a kopaszoságot megakadályozni, a RAVISSANIE és a RAVISSANIE, mely a hajtalajt megerősíti és a kopaszoságot megakadályozza. Ajánlható azoknak, akik haját használnak. Egy üveg ára 1 frt.

nyek hatása csodálatos!

an a hajtalajt megtartani és a kopaszoságot megakadályozni, a RAVISSANIE és a RAVISSANIE, mely a hajtalajt megerősíti és a kopaszoságot megakadályozza. Ajánlható azoknak, akik haját használnak. Egy üveg ára 1 frt.

nyek hatása csodálatos!

an a hajtalajt megtartani és a kopaszoságot megakadályozni, a RAVISSANIE és a RAVISSANIE, mely a hajtalajt megerősíti és a kopaszoságot megakadályozza. Ajánlható azoknak, akik haját használnak. Egy üveg ára 1 frt.

nyek hatása csodálatos!

an a hajtalajt megtartani és a kopaszoságot megakadályozni, a RAVISSANIE és a RAVISSANIE, mely a hajtalajt megerősíti és a kopaszoságot megakadályozza. Ajánlható azoknak, akik haját használnak. Egy üveg ára 1 frt.

nyek hatása csodálatos!

an a hajtalajt megtartani és a kopaszoságot megakadályozni, a RAVISSANIE és a RAVISSANIE, mely a hajtalajt megerősíti és a kopaszoságot megakadályozza. Ajánlható azoknak, akik haját használnak. Egy üveg ára 1 frt.

nyek hatása csodálatos!

an a hajtalajt megtartani és a kopaszoságot megakadályozni, a RAVISSANIE és a RAVISSANIE, mely a hajtalajt megerősíti és a kopaszoságot megakadályozza. Ajánlható azoknak, akik haját használnak. Egy üveg ára 1 frt.

nyek hatása csodálatos!

an a hajtalajt megtartani és a kopaszoságot megakadályozni, a RAVISSANIE és a RAVISSANIE, mely a hajtalajt megerősíti és a kopaszoságot megakadályozza. Ajánlható azoknak, akik haját használnak. Egy üveg ára 1 frt.

nyek hatása csodálatos!

A védelem.

(—s) Böcs intézkedése a törvényhozásnak, hogy a legmegrögzöttebb gyilkosoknak is adassék meg az önvédelem jogosultsága bírái előtt. És valóban nincs egy-egy szebb kötelessége az ügyvédnek, mint a védelem. Itt feltűnetheti képzettségét, ügyességét, ug, hogy az igazság iránti érület is csorbát ne szenvedjen.

Olvastuk régebben Kőlcseynek — ha jól emlékszünk — a gyermekgyilkos anya felmentésére vonatkozó védbeszédét s örülnünk, hogy azon védbeszéd után fölmentett a vádlott.

Akkor azonban nem éltünk még ilyen anyagi világban. Az ügyvédnek legnagyobb része nemes kötelességet teljesített, nem a honorárium értékét, hanem az igazság mérlegét vizsgálta s renomját, táblabírói becsületét, mint legdrágább kincsét, féltékenyen őrizve, nem kezeztáta volna a párisi zsidó komité összes vagyonáért.

Még akkor beismerte az ügyvéd a bűn létezését, nem állott be bűnpalástolónak, s nem a létező bűn eltussolásával igyekezett a bírakat félrevezetni, hanem az emberiség, a humanizmus érdekében hatott a bírák szívére s ez alapon kikerete a fölmentést, vagy a büntetés szigorának enyhítését.

Ma az ügyvédek egyrésze másképp fogja fel hivatását. Nem a törvényt, nem az igazságot merlegeli, hanem az anyagi érdekekre fekteti a fősúlyt, s ez az oka, hogy az ügyvédség tekintelye általában úgy alá-sulydott hazánkban.

A védelemnek eddigelé — legalább hazánkban — legkülönösebb nemét tünteti fel a tiszta-eszlári bűnpör.

Bárki előtt is, ha csak nem fanatikus, elfogult, föltűnést kelt ezen ügyben az összes zsidóságnak a védelemre összefutása. Ha hiszünk az igazság létezésében, törvényeinknek és a bírának igazságosságában: nem lehet magunktól elodázni azon gondolatot, hogy ezen összefutás, ezen váltáve harcok az egy bűntényt palástol, s ha azon pénzerőt, melyet itt a zsidóság mozgásba hozott, nem hagyjuk ki a számításból, ne csodálkozzunk azon, ha nagyon sokan azt az erős hitet kezdik táplálni, hogy itt a közönséges gyilkosságnál sokkal több forog fönn...

De hát ki az oka ennek? Bizonyára maga a zsidóság, mely vagy nem bízik a magyar igazságszolgáltatásban, — de azt nem meri bevallani — vagy a maga rutnájában létező bűn elpalástolásaért fordul a pénz hatalmához. Mäskülönb, ha akár meg volna benne a bizalom az igazságszolgáltatás iránt, akár pedig azon igazságtól lenne áthatva, hogy a ki bűnös, bűnhődjék: nem volna szükség sem az összes zsidóság működésére, sem a pénz hatalmára...

Bizonyára, ha annak a pénznek, melyet a védelemre pazarolnak, csak egyrészt is jó célra fordítanák, például itt a debreczeni főiskolára, melyben igen sok zsidófiu tanult évenként, de melynek alapjához járulni eddigelé minden zsidó megfelekedezett; bizony több hasznát tennének saját hitsorsosaiknak, mint olyan védelemre pazarolni, melynél épen a pénz pazarlás látszik igazolni a gyanu alapságát...

Hogy Seiffert-mann a vádló kezét fog Heuman, Friedman, Schwarczman s a többi védőkkel s mindnyájan azt akarják bizonyítani, hogy Buxbaum a világ legbecsületesebb embere, s hogy Scheuthauer, Billroth e leghűbb reczitálója — mert ő maga még eddig semmi haladást nem tanusított a boncztanban — egy darab csont megvizsgálása után ha nem a megvesztegetett, de mindenesetre a legmíveltebb ember durvaságával akarja elhíttetni az anyával, ki gyermekét születésétől fogva napi fejlődésében perczenkint látta s anyai szeretetével csügött a gyer-

meken, a gyermek minden legkisebb vonása szívében él, tehát a legilletékesebb ítéelő, hogy az áztatott idegen hulla az ő édes gyermekének hullája... Nem tudunk rajta csodálkozni. Hiszen mindnyájan egy végből valók s a zsidóság bizonyára jól összeszedte magát s meglepte saját felei közt a maga embereit; de hogy Eötvös Károly, a magyar ember, a magyar parlament tagja olyan szerepre vállalkozzék, mint a milyet folytat most Nyiregyházán, az alig megmagyarázható. Mi vetette őt ezen tere, a pénz hatalom vagy a szereplési viszketetség?

Igen, mi is helyesnek tartottuk, hogy magyar ember lépjen a védelemre, s hivatalának az igazság, a törvény korlátai közt teljes erővel feleljen meg; de hogy az az ember egy ligát commandirozzon, hogy mintegy újabb s újabb tanuk előállítását ő vezesse, hogy a védelem helyett neki rontson a gyermekétől iszonyu módon megfosztott anyának s mindazoknak, kik a bűntény létezését ki akarják deríteni, szóval, hogy a védelem helyett bűnpalástolóvá váljék: ez tulliczitalása a zsidóságnak, sőt maguknak a vádlott saktereknek is...

Eötvös Károly, ki a szöszékről annyiszor ostorozta a kormányt a törvény meg nem tartásáért s annyiszor vágta szemébe az igazságot, most nagyon sokszor ő maga tulhajt a törvényen és igazságon. Jól számítottak azok, kik a zsidóságának Eötvös Károlyt ajánlották, mert ezzel egyszer s mindenkorra megszabadultak tőle...

Panszláv mozgalom. Nyitramegye legközelebbi közgyűlésén dr. Kálmái felemelítette, hogy Vágújhely környékén, O-Tura mellett, évenként mintegy 600 panszláv gyűlekezik össze nemcsak Magyarországon minden részében, hanem Prágából, Varsóból s más helyekről s az itt egygyűltek oly tanuk hirdetnek és fejtegetnek, melyek valóságos merényletek a magyar államiaság ellen. A panszlavizmus terjesztésére nézve itt beszeltetnek meg a módok s az izgatók szétoszolva, terjesztik tanukat. A szövek felkerte a megye törvényhatósági bizottságát, hogy e merénylet ellen a legnagyobb erejűvel lépjen fel. A felszólalás, mint önálló indítvány, formahibák miatt nem volt tárgyalható; az elnököl főispán annyit azonban kijelentett, hogy a megye törvényhatóságának rendszabályokat alkotni felelőleges, mert van gyűlekezési törvényünk, melyben meg van adva a jog és meg van hagyva a kötelesség, hogy mit és hogyan tegyen a politikai hatóság.

A román-magyar határbizottság szombati üléséről Kolozsvarról a következőket írják: Az újes Beldy Gergely lakásán és elnöklete alatt tartották. Térképek és az 1792 beli határakmány voltak a vizsgálat tárgyai, s a helyszíni szemlet illetőleg abban történt megállapodás, hogy szerden, f. hó 18-dikán, a bizottság utra kel. Innen Beszterczére s onnan „Petro de rosu” nevű Erdely-Bukovina és Moldva közti hármas határpoutra megy. Az 1792-beli határakmány fog alapult szolgálai, t. i. az abban meghatározott s akkor helyreállított határpontokat fogják most kikutatni és lehetőleg újra elfogadni. A bizottság az egész keleti és deli határvonalon végigmegy s az Erdely, Olahországon és Banát közti hármas határvonalon, Skerisován, fogja munkálatát bevezetni.

A fogyasztási adók. A bor, hus, czukor és sörfogyasztási adónak 1884. évre s feltételezen az 1885. és 1886. évekre való biztosítása az év második felében leven eszközlendő, a pénzügyminiszter felhívja a pénzügyigazgatókat, hogy a tárgyalásokat haladéktalanul indítsák meg. A tárgyalások mind e fogyasztási adókra nézve egyidejűleg és oly módon veendők foganatba, hogy lehetőleg együttesen egy megváltási vagy berleti tárgyként biztosítsanak. A pénzügyminiszter constatálván, hogy különösen a czukor és sörfogyasztási adók eddigi eredménye, a tényleges fogyasztási viszonyoknak meg nem felelt, szigoru utasítást adja a pénzügyigazgatóknak, hogy az adatokat a vasutak és gőzhajókúal ne csak pontosan beszerezzék, de érvenyesítsék is. Az 1884. évre biztosítandó czukor és sörfogyasztási adó alapját az 1882. évi július 14-iktől 1883. év június hó végeig terjedő idő alatt fogyasztott adóköteles cikkek mennyisége kepezi. Ez adatok összegyűjtésére az illető hatóságok annak idején már utasítva lettek. Fel-

hatalmazza a pénzügyminiszter a pénzügyigazgatókat, hogy azon községek nézve, melyekben a tényleges bor- és hus-, vagy a czukor- és sörfogyasztás az évi megváltási átalányval, illetőleg haszonbéri összeggel arányban nem áll, vagy a hol a megváltott adó szabályellenesen alhaszonbérbe adatott, valamint mindazon községek nézve, melyekben a czukor- és sörfogyasztási adó megfelelőleg biztosítható nem volt: az 1884. évre is kihatólag, felmondás fenntartásával kötött megváltási, illetőleg berleti szerződéseket felmondhassák s az adók 1881. évre újból való biztosítása iránt intézkedhessenek.

Az angol közvéleményt még mindig szokatlan forrongásban tartják a madagaszkári és szuez-csatornai dolgok. Ehez nagyban hozzájárul az is, hogy a francia kabinet mindez ideig nem kapott értesítést Tamatave ostromának azon részleteiről, melyekről Gladstone említtetett. Minthogy Párisban felvilágosítást adni nem tudnak, a Suez-csatorna által külföldben is irritált angol közvélemény neheztelése egyre élesebb alakban jut kifejezésre. Háborúról, mint egyes német lapok titkos örömmézzettel el szeretnék hitetni, Angol- és Franciaország közt szó sem lehet ugyan, de az is nagy baj és érzékeny viszahat a nemzetközi viszonyokra is, ha a két ország eddigi barátság megzúlik. Nemcsak a legfőbb angol-francia érdekek szenvednének ez alatt hanem egész Európa megérezne, ha az eddigi viszony megváltoznék.

A tanargyülés után.

(=) Valljuk be, a tisztántuli középtanodai tanárok ezidei, Debreczenben tartott gyűlése, egyáltalában nem oly eredménytel végződött, mint várt lehetett. E sorok írója, körülményeinél fogva, nem részeseletett ezuttal ama szerencsében, hogy részt vehetett volna az egyesület közgyűlésén, de alaposan értesült a történetek felől részint hírlapi közlésekből, részint a jelenvolt tagtársak beszédeiből s bizony sajnosan kell kijelenteni, hogy Debreczen ezuttal nem tett ki magáért.

A gyűlést megelőzőleg említtetük e lap hasábján, hogy mit várunk Debreczentől, a debreczeni közönségtől, e tanáregyesületi közgyűlés alkalmával. Mondottuk pedig azért, mert élüknek emlékeztünk a szathmari eseményekre, midőn közgyűlésünk igazán ünnepp volt, minden tekintetben. A nagy közönség meleg érdeklődése kísérte a tanügyi férfiak munkálkodását, sietett erkölcsi és anyagi uton megadni a kellő támogatást, de itt Debreczenben, legtelebbed kedélyes mulatságban részeselettek a tanárok, de egyébben aztán — nem.

Ha magát a gyűlést tekintjük, eltekintve a tartott igen sikerült felolvasásoktól, végeredményeiben, nem igen mondható teljes sikerűnek, a legjobb indulat mellett sem. Legalább innen tavóiból, a falusi csendből úgy tünik fel e sorok írója előtt.

Meddők voltak a pályázatok! És ez a legszomorubb, mert azt a tustíja, hogy tanáraink nem sokat gondolnak a tanügyi kérdések tisztázásával. Gondoljuk: nincs rá idejük. De hát ha egyszer már „mecs lettünk, mely míg másoknak világít, önmagát emésztí föl”, — nem kötelessége minden áron igrakezni az egyesület érdekében is, dolgozni, megfejteni a kitűzött szakkerdeseket? És e tekintetben épen a debreczeni tanároktól vártunk volna mi vidékiek jó példát, és jogosan, mert először a debreczeni tanárok mincsenek tulterhelve, másodsor mert rendelkezésükre áll a nagy könyvtár és... Szóval rendelkezésükre, előnyökre szolgál minden körülmény.

Nos, de nem történt. — Hát leszámolunk vele.

Meg van egy tény a mit fel kell említtí és ez a legsajnosabb. Az t. i. hogy nem akar elnök lenni — senki. Jóó István vissza utasítja, Békési Gyula egy évre csak is azért fogadja el, mert nincs idő — harmadik választásra. Ugyan mit gondolnak az ily egyesületről, melynek kötélllel kell az elnököt fogni, meg az alapítók közül is? Igaz, hogy a ket nevezett tanár, igazgatói állásánál fogva nagyon el lehet és van is foglaltva, de végre is a közügy áldozatot kíván s ha b. e. Szegedy Sándor nem riadt vissza a kezdet nehezégei-

vel megküzdni, miért nem folytatja a két említett derek tanferfu valamelyike a dicső munkát? ...
Adja a gondviseles, hogy jövőre jobbat irhassunk!

Olvasó terem és művészeti csarnok főiskolánkban.

Balogh Ferencz t. l. *)
Egyik szellemi kincstárunk a kollégium anyakönyvtára, nagy áldozattal és fáradsággal a szakszerű első rendezésen már annyira keresztülment, hogy a főt. egyházkerület 1874. októberi 255. számú végzésében a könyvtárnak a közönség számára megnyitását lehetőnek nyilvánította s ugyanazon időben kezelő könyvtárnoki állomást szerzett; kilencz év folyt azóta el, de az olvasó szoba megnyitva nincs, e miatt is a könyvtár közhasználatra meg van nehezítve, a tanuló ifjuság hozzáférése pedig több oknál fogva nincs kellő könnyuvé téve.

Hogy tanuló ifjuságunk jelesbjei szaktudományaikban tovább képezhessenek magukat, szabad és üres idejüket a legnemesebb foglalkozásra, a nagy írók és jeles művek buvárdására felhasználhassák; s hogy e tekintetben részükre minél több s kedvezőbb alkalom nyujtassék; az új és régi kor irodalmi bányáiba hatolásra kedv, izlés és buzgalom támasztassék; s általában a komoly és csendes tanulmányozás és olvasás érkeke élesítessék, szokássá, mintegy második természetű érzéstartessék épen itt a tudomány forrásánál, épen a szépre és jóra kiválólag fogékony ifju korban: olyszzerű intézkedés volna felette óhajtható, hogy akad. tanulóink épen a tanóránál ment és így üres időben, sőt ha lehetséges az esti órákban is, hogy ezáltal is elvonassék az alkalom más káros hatású helyek és szórakozások csábításaitól, találhatnának az anyakönyvtár közelében helyet és alkalmat tudományos könyvek olvasására, ismeret-gyűjtésre, jegyzetek tételére.

Ha a közelebb lefolyt pár évtizedbe visszatekintünk, s e kollégium kebeieitől a közélet pályára lépett egyházi növedékek sorozatát személt tartunk, levért érzettel kegyserítettünk tapasztalni, hogy a protestáns tudományos és teológiai irodalmunkban szakszerű buvárdok egyénekre vajmi kevésre találunk; a magyar prot. tudományosságra nézve holt kincs marad a könyvtár is, ha ifjaink előtt annak használása a legczélszerűbben meg nem könnyítettik. Áldozat aran is tenni kellene ezt, tudományos intézetünk örököl feladatá: tudományos férfiakat nevelni minél nagyobb számban! erre egyik eszköz a könyvtárnak teljes megnyitása és használhatóvá tétele épen a felsőbb tanuló ifjuság előtt.

Másik óhajtható és szép jövőt ígérő kezdemény lenne a szépiészeti érkek emelése s művészeti hajlam táplálása szempontjából a már birtokunkban lévő művészeti tárgyakból allandó gyűjteményt rendezni. Nem sokára felállítva lesz a Petöfi szobor magas foz-mintája a kollégium épületében, a költő örökített alakjának ide költöztetése önkényit kelti az eszmet: mily szép és hatatos lenne, ha a könyvtárban található 75 keretes kép külön teremben egyesítették! s ezzel alapja vettének meg egy képtárunk. Tulnyomólag történeti képtár lenne az egyelőre, de idővel a jándékok zások, hagyományok s más utoni szaporulatok álta bővülést nyerhetne. Így is hálául emlek csarnokká avattunk a képtár terme alapítók, jötevőink, jelesbjeink arczképeinek csoportosítása által, tanuló nemzedékre, városra és vidékre ily képtár léte és szemlélete vonzó, bájos és nemes tettekre gyulasztó hatást fejtene ki. A képek minden időben nemcsak a varázs erejű multat örökíték meg, hanem a jövő nagyság alkotó elemeit is titkos benső módon szülek, mint fény sugar a virágvilágot.

A meglévő 75 kép kellőleg rendezve és gyűjteménynyé össze állítva már értekes alap-tőke a művészeti tovább fejlesztéshez, alaprakas a jövőhöz. Adjunk méltó helyet a képeknek, kihozva a könyvtár homályos terméből, tárnaponok a közönség előtt szemlelhetővé, látogatathatóvá téve, hisszük és reméljük, hogy az értelmiség művészet pártoló részenem vonandja el részvétét a képtártól. A kinek van, annak adatik. A hol kezdenek, oda siet a folytatás. Debreczenben egy allandó képmuzeum a kollégiumban egy művészeti csarnok! oly eszme és gondolat, mely egyik szép és hathatos tényezőül igrékezik városunkat igazán az Alföld metropolisává emelni. Vajha tanácskozás tárgyává tételének a még most jámbor óhajtas!

*) Az akadémiai „Év könyv”-ből veszttük át e cikket, mely nagyfóntosságú indítvány. Vajha nem süket fülekre találna a felhívó szöveg!

A tiszai-eszlári ügy végtárgyalása.

Huszonkettedik nap.

Nyiregyháza, jul. 16-án.

Váradai Gábor, a rendjelő hősének megegyeztetve a mai tárgyalás főalakjait. Ax egy Mihályi Gábor aljárásbírót kivéve, a ki jöhöszemleg ugyan, de nem egészen szabályszerűen látatlanban írta alá azt a jegyzőkönyvet, mely Matejnek az egyházi kintzását adja elő, mind igen, igen szánalmas alakok ezek. Szakolczai törvényszéki jegyző, a ki azt valja, hogy a záradék után következik az illető fel aláírása s ekkor valótlant mond, mert Matej keresztvonása is a záradék előtt áll; a jegyző és zsidó irnoka, a kik nem mernek a Matej szemébe nézni, midőn szemébe kell mondaniok, a mit ő kintzásáról állítolag, vallott s a mármarosi falu kupahtanácsa, a lompós bíró, a ki minden vallomása után kecses bókocsát igyekszik vágni s a magyarul is beszélő esküdt együtt véve igen érdekes társaságot kepeznek. Az volt a hivatásuk, hogy Matej kintzását kétségteleen tegyék. De meg van írva, hogy e perben az együgyűek és kicsinyek győzzenek és Matej semmivé teszi vallomásaikat sőt keresztkérdésekkel akasztja meg az urakat.

Hónap lesz a helyszíni szemle, melyről holnapután lapunkban közlünk kimeirítőt, tudósítást. De bár a tárgyalás szereplői holnap mind azon helyeken jarnak s kelnek a melyeken a t-eszlári tragédia rémes részletei lefolytak, a nyiregyházi terem sem lesz néma mert a szabócsi „karok és rendek“ dikcióitól fog visszhangzani, lévén holnap megyegülés.

Elnök a tárgyalást reggel 9 óra fele nagyszámú hallgatóság jelenlétében megnyitja. Jelenti a törvényszék azon határozatait, melyek szerint a legközelebbi tárgyalás a helyszínen, T-Eszláron tartatik meg, a hol is d. e. 10 órakor megvizsgáltatik az ottani zsidóimáház küszöbe; Scharf Móríczt levitetik s átszállítatik a zsidóimáházak Nyiregyházaon örözt ajtaja is. — Jelen leend szakértőképen Koczog László helybeli mérnök. Szemész nem alkalmaztatik e szemlénél. — Bodrog-Olaszi községe jegyzőjének jelentése az iratokhoz csatolatlan tudomásul vetetik. — A Jármi szolgabíró által bejelentett hamis tanúzás nem állván szoros kapcsolatban az ügyel s a bejelentett egyének különben is más törvényszék területen tartózkodván, az ügy áttetik a s. a. ujhelyi törvényszékhez.

Eötvös az öreg Scharf Jozsefet is kivánja a t. eszlári szemlehez megidézettü.

Mihályi Gábor tescői aljárásbíró azért jelentkezett, hogy helyreigazítsa a fővárosi sajtóban felmerült azon állításokat, melyek szerint Matej M-Szigeten kintzással kenyszerítettek volna vallomásra. — O nem tud orszul, a Matejt kihallgatott v. bíró (Verőczy) keveset tud. Ha Matej agályoskodik a felvett jegyzőkönyvet aláírni, ő azt nem elöttezti.

Szakolczai István, a m-szigeti m. kir. törvényszék jegyzője nem volt ugyan jelen a szeklenzei tutajosok kihallgatásánál, de a jegyzőkönyvet elöttezte. Nem teszi ezt ha tartalmát Matej nem fogadja helyeslöleg. Szakolczai emlékszik arra, hogy Matej előtt a leirt vallomás felolvastott, melyben azt valja, hogy Nyiregyházaon botalt, szegkekkel sat. kintzta és fenyegették.

Serfi (Székely) Miksa védő: Tud Matej magyarul?

Szakolczay István: Csak néhány kifejezést tud.

Matej Ignác. Tagadja, mintha ő azt vallotta volna Verőczynek, hogy őt Nyiregyházaon bant-

tották. Ezt Hersko mondta s egy ur meg is vizsgálta a füle táján. De utánkís is jelenté, hogy ő nem vállalhatja el, a mit felolvastak előtte. Ekkor egyszerre én haza küldték. Otthon Herskótól kérte az igért pénzt, de nem kapta meg. Szakolczaival szembe is vallomása mellett maradt.

Fejér Barna (Szakolczaihoz): már ott volt Matej keresztvonása, mikor tanu aláírta?

Szakolczai: Előtte írta alá Matej.

Elnök: Önöknel a vallomás után vagy pedig a záradék után szokása a jegyzőkönyvet aláírni?

Szakolczay: Záradék után.

Elnök: Itt épen ellenkezőleg, a záradék előtt van aláírva.

Csepkanics Zuro azt valja, hogy őt a szeklenzei bíró betegesen vitte Husztra.

Elnök: Erről nincs szó a jegyzőkönyvben, csak arról, hogy Nyiregyházaon T-Lökre vittek s ott kihallgatták.

Csepkanics: Nem mondta be, hogy Nyiregyházaon kintzta. Azt azonban mondta, hogy a szeklenzei bíró által megirt jegyzőkönyv tartalmát nem ismeri.

Heumann: Ott voltak-e Herskó és Matej felolvasásán?

Csepkanics: Nem voltak.

Heumann: Hát hogy olvastattak fel a jegyzőkönyvet?

Szakolczai: Erre nem emlékszik, de azt hiszi, hogy egymásután olvastattak fel.

Heumann (idegesen): Hiszen egyszerre nem is lehetett felolvasni!

Eötvös azon kérdést intézi az elnökhöz, hogy mi végből és mi alapon hallgattatták ki Csepkanics, kinek testi bántalmazása szóban nem forgott.

Elnök: Csupán a szükséges felvilágosítások czéljából.

Eötvös: Nincs helyén Csepkanics kihallgatása, mert a vizsgálóbíró a jegyzőkönyvet kétségbe nem vonhatta.

Elnök: Ugy látszik, hogy védő urnál ez rendszeren egyeni vélemény.

Fejér Barna: Egészen vagy részletekben olvasták fel előtte a jegyzőkönyvet?

Szakolczai István: Pontonként lefordították.

Vojnics szeklenzei községi jegyző aug. 29-án Herskóval, Matej és Csepkanicsal Huszton jegyzőkönyvet vett föl. A bíró jelentébe öket, mert tutajbérőket akarták a jegyzőkönyv alapján kinyerni. O csak vallomásaikat jegyezte föl s az iratokat felterjeszté a szolgabíróknak.

Elnök: De ez a jegyzőkönyv épen nem beszél a tutajbérőkről.

Vojnics: Utasítást is kértek, hol és kitől kaphatják meg berőket, azért kellett részletesen leírni, hol és kivel érintkeztek.

Elnök: Az ön aláírása ez?

Vojnics: Igen. — Ok kívánták, hogy beírjam, mint lelték a hullát s hogy kintzattott Matej és Csepkanics is.

Elnök szembeállítja Matejjel. Vojnics szemben is ismétli vallomását, Matej megmarad tagadásánál.

Matej nem is látta írni Vojnics, csak zsidó irnokát. — O egy faszallót zsidó küldte a bíróhoz. — Egy reszeg tutajos rogtán követelte bérét, de azt mondták neki, hogy csak akkor kapja meg, ha Huszton aláírják az irást. Csepkanicsot betegsége daczára arra kenyszerítte a bíró, hogy üljon szekerre; ő maga is csak fenyegetésekre üt fel. Herskó már előbb helyet foglalt a szekeren. Huszton szolgabíró

a jegyzőhöz küldte, de a jegyzőnek ő nem mondta, hogy Nyiregyházaon kintzta volna. Nem jött szóba az ötheti napidj és tutajbér sem.

Vojnics kijelenti, hogy ő hitet tett hivataloskodásának igaz voltára s a lelkét senki pénzért sem bocsátja áruba. A mit leirt, az mindvégig való. Annyi igaz van szerinte a Matej vallomásában, hogy Csepkanics benu volt a vallásnál s hogy nem ő, de irnoka írta le. — A bíró is ott volt s megmagyarázta neki a jegyzőkönyv tartalmát.

Matej azt mondja, hogy kezdetben csak egy vallott, amint Herskó rábeszélte. (Mozgás.)

Eötvös: A jegyző ur beszéljen! Matej elbeszélte estig is.

Matej jelentételeenb kérdések után a jegyzővel szemben ismétli állításait. Tagadja, hogy Vojnics látta volna, mi van a jegyzőkönyvben, mert azt Vojnics a kezébe sem vette. A bíró nem magyarázott neki semmit.

Vojnics megmarad állításánál. — Wildmann sáfár ugyan jelen volt a jegyzőkönyv felvételénél, de peazról szó nem volt.

Heumann: Ez a dolog még nincs tisztába hozva. Nagy feltűnés között vallotta előbb Matej, hogy kezdetben úgy beszélt, a mint Herskó rábeszélte. Hogy értette ezt?

Matej kijelenti, hogy e szavait úgy értette, miszerint még Nyiregyházaon vallott a Herskó rábeszélése szerint.

Popánszky János szeklenzei községi bíró úgy tudja a dolgot, hogy a tutajosok magok jelentkeztek vallomás tetele végett s arra nézve kértek tanácsot, hogy jussanak a zsidók által nekik igért pénzhez? Voltak a papnál is, ki azonban vele együtt a szolgabíróhoz utasította őket. Mert kijelentették volna a zsidók, hogy csak azon esetben adnak nekik pénzt, ha a hullát véletlen feltalálásáról vallomást írnak alá. — Csepkanics szerinte nem volt oly beteg, hogy a szekerre ne ültetett volna. — A jegyzőnél felvett vallomást úgy adja elő, mint Vojnics.

Matej ismét tagadja, hogy kintzattásáról beszélt volna s tagadja, amit a jegyző s bíró a jegyzőkönyv felvételére nevezte mondanak.

Popánszky megmarad állítása mellett s Matej elöleletről nem tud rosszabbat mondani, minthogy a katonasághoz mindig pandurok által kellett vitetni. — A Husztig való szekerzés bérét nem tudja ki fizette. A M. Szigetre, való megidézést nem ő adta Matejnek, hanem a jegyző.

Vojnics felolvassa az idező iratnak a jegyzői iktatóba felvett számát.

Matej nem kapott idezést, csak a bíró személyes felszólítására ment Szigetre, a hol számtalan zsidó várta. A tutajosok ekkor 2 forintot kaptak fejkenként.

Vojnics Ferenc ki, ellenkezőleg Matejjel, Csepkanicsal és a bíróval — nem tolmács utján, de magyarul adja elő vallomását) azt mondja, hogy Matej azt valja, hogy lovak előtt kergettek a pandurok, szegkekkel és korbáccsal ütötték a hátat s a lábára is tapodtak.

Hersko David ki csak az iment volt oda künn, kitele indul. Elnök k visszatarja.

Stern Miksa védő: Tud Matej egy magyarul, mint Vojnics Ferenc?

Vojnics Ferenc: Nem tud annyit.

Matej megjegyzi, hogy az elene vallókegyütt voltak a tanukszobájában s meg sem egyformán adják elő az ő kintzásának bírását. Lő előtt való hajtsáról és korbácsról eddig csak Vojnics Ferenc beszélt egyik azt mondja, hogy Csepkanics vallott, a többi csak igenelte, mas meg azt, hogy Matej beszélt és Csepkanics hallgatott.

— Tudja mit bácsi? Én vettem a szőlőt 20 forintért. Most már fizetni kell a beugrasert 5 frtot ugy-e? Hat tudja mit? Most kiugrom, az megint 5 frt, aztán beugrom az dettó 5 forint, és végül kiugrom, a mi ujra 5 frt. Summa summarum ez kiteszen 20 forintot, én ugrottam negyszer, maga nem kap semmit de a szőlő az a — kelmede lehet.

Igy szabadult meg könnyű szerrel a szőlőtől a mi derek atyánkfia.

No de ez ide épen nem tartozik, csak eszembe jutott, midőn a kaput ostromolni akartuk, de nem tudtam elmondani, mert mint parancsolat nyilott fel az ajtó s par pillanatt mulva ott ültünk az árnyekben.

Az öreg diófa illatos levelei, sűrű lombokba fonóttak össze s a levele biczegő nap sugarait nem engedték hozzánk lejutni, hogy ne kukocskaljjon oda, a hol mi beszélgetünk.

Pedig beszélünk mind érdekes dolgokról. Az az érdekesek voltak, mert épen tárgyul szolgáltak arra, hogy ne legyünk nema bamu-lói a szép viragoknak, melyek ott illatoztak labaink előtt, gondosan apóid kezekezől tanuskodva.

Mikor kiphentük magunkat, bejártuk a kertet, megneztük hogy mennyire terjedt ki szeltebe hosszara s akkor ötlött szemünkbe a sok ribizli bokor, melyek egyike alatt, egy kis pöske gyerek szedegette a kerti csemeget nagy immel-ámmal.

Oda álltunk mi is. Persze a ribizli édes volt, mert hisz édesítette az, hogy kedves szegzednőim vidáman csemegezték. Magam elem szerénytelen pusztatit követtem el, de hát a belső ügyek renbde hozását mindég főczelnak tekintettem.

Hát te édes kis petrezselyem gyökere, drága kis Laczikám, hát nem szereted te a ribizlit!

Vojnics jegyző szerint a vallomás részét Csepkanics mondta el, a kintzásokat pedig Matej.

Ezután kihallgattattott Hermen Máté, Vojnics szeklenzei jegyző, zsidó irnoka, kia huszti jegyzőkönyvet fogalmazta.

A jegyzőkönyvbe Matej a bérkérdésés kintzásokat diktálta s a tutajcsok szerint, nemcsak tudták a jegyzőkönyv tartalmát, de helyben hagyták sigyirták alá.

Elnöknek azon felszóllítására, vallomását szembe mondja Matejnek, azt feleli, hogy nem ősmert rá. Elnök szerint Matej azonossága kétségteleen levén, bizonytalanul s lesütött szemmel ismétli vallomását, melyet Matej határozottan megtagad.

Erre, pont déli 12 órakor a szokásos szünet következik, e tart d. u. 1 órá utánig.

A tárgyalás ekkor Sréter Salamon mármarosi fakereskedő, a tutajok tulajdonosának kihallgatásával folytatattik. Az embereket nem ő fogadja el, de sáfárja; emlékszik meg is, hogy az embereket, kik a faszállítást rosszul végezték, nem akarta kifizetni; innét követelésekük a bérirant. Ugy írja le a tutajok szerkezetét, hogy azokon hullát szállítani lehetetlen volna, amit Matej ellenkező leírással erőtlent meg. (Sréfer vallomása alatt megjelenik a teremben „Hazafi Verai János“, bokrértásan, lobogó ingujban és szalagosan. Elnök a teremről átkalvezetteti.)

Srifer után kihallgattattott Wildmann a sáfár és valami „Kucsmocsok“ nevű zsidó, ki a tutajosokat a bíróhoz küldte volna. Mind a kettő erős tagadásban van. Utóbbi azt állítja, hogy 2 év óta nem beszélt Matejjel, ki azonban szemükbe mondja, mikor es hol találkoztak és mit beszéltek.

Elnök jelenti, hogy Koczog László államimernőktávíratilag ugyanez időben másomon megbízást kapván, a holnap helyszíni szemlénem ő veszt részt, de Horváth Gyula városi főmérnök. Scharf Jozsefnek megengedtetik, hogy kellő fedezet mellett részt vegyen a holnapi helyszíni szemlén.

Tárgyalás vége 3 óra után Nyiregyháza, július 16. (A „Debreczen“ saját tudósítójától.)

Fejér Barna, a Grudent helyettesítő pótbíró, a „Nyirvidék“ című helyi lapban régebben cikksorozatot írt a zsidók érdekében.

Azon taligás, kit tegnap a sóstón megszurtt V—nyi K—néi földbirtokos, ma d. u. 3 órakor hallgattatik ki a kapitányásg által. Nem a taligás, de a vele volt urak tettek jelentés. V—nyi K—néi azt állítja, hogy rablótámadást intéztek ellene s az illető holgyek ellen. Az eset nagy feltűnést okoz.

Szerdán Róka pandur, Vay György csendbiztos és Mozza Péter érdekes kihallgatása következik.

— Szeretem én nagyon, de hát apa azt mondja, hogy kielezik na jó lesz a vacsora. Elk a néni pedig jó vacsorát készít.

Ezt a nagyon tisztességes élet filozófiát, meg az 5 és 1/2 éves Laczikától is, bolcs utasítascent vettem s azonnal megszüntem a rizizli csemegezésével és nagyon helyesen, mert az asztalon volt a pompás paprikaszék és restdereje, melyeknek parolgo göze elosztott minden illuziót, csak egyet nem, mely a kitűnő vacsora készítője iránt ébredt fel ezuttal szörnyen prózaivá vált gondolataimban.

Es aztan ott ültünk innét a — nagy diófa alá. A hold — mint akár Krecsányi cselekedne a „Nap és Hold“ ban gyönyörűn ragyogott. Az estu szélő enyeigve susogott a viragok között és én nagyon jól éreztem magamat, ott a kék szemű szögturtú lonka mellett.

— Ismeri-e a csillagokat? kerdeze tölem Berta kisasszony. Beszéljen nekem azokról valamit!

— Mit beszéljek? Nekem nincs csillagom. Talian egykor, valamikor, nagyon rég, volt egy fenyes ragyogó csillagom, hanem az lefutott s most az egitestek kozt csak a holdat bámulom, mint olyan kiegészit testet, mely nagyon hasonlít az én belső világomhoz.

— Mondjon hát egy mesét, egy szép tündér mesét, tudja olyat, a mely szórakoztasson, a mely vidám s igaz legyen, s a melyben legyen költészet, eleugazság, valoszinűség.

— En olyat nem tudok nagysád, de emlékezem egy történetre, azt elmondom hamar.

— Oh be jó lesz! Kezdje el csak hamar.

A kis Laczika e közben anyja ölébe hajtotta szöke tejeskejét s én mielőtt a tündérmesebe kezdem volna, elkezdett szundikálni — hangosan, a mi zavarta az én illuziómat, mert én nem vágytam álmodni mostan!

A »DEBRECZEN« TÁRCZÁJA.

A fonó leány.

Pörg' az orsó, fut a rokka Gyöngye láb-nyomás alatt, Kender haja lány dalolva Sodorja a fonatát.

Lopva néz kis ablakára, Nyugtalan, mert — nem jön ő... — Jön, de késik! — O korán! se Csalfa ő, — nem hitszögő!

Pillanat műve s im áll a Rokka s megszünik a dal; Pir dereng a lányka arcán, — Lépteket közelgni hall.

Már kinyílt a pítvarajtó, Most valaki kocogtat; — Aliq érthetőn susogja Bentlevő a szót: szabad...

Pörg' az orsó, fut a rokka Gyöngye láb-nyomás alatt, — De a lányka oly szerelmes... A fonál is elszakadt!

JULIUS.

ÁRNYÉKBAN.

(Szőlőkerti tárcza.)

Ott, a nagy diófa sűrű lombja alatt, mikor Berta kisasszony arról gondolkozott, hogy melyik lehet a legszebb tündérmese, akkor fogamzott meg bennem a merész gondolat,

hogy tárczazikk-felet írok — az „árnyékban“-ról.

A nyelvtudósok, tudom, e szó miatt szeretnének megtszteni egy par koponyán eldurancoskodó baraccokkal, de kerem, így történt és nekem elvem az „fiat justitiam!“ Legyen igazság!

A baraccból pedig kaptam már ottan egynehány szép példányt, így a többi fajra nem is kíváncsiskodom.

Az is tiszta szent igazság, hogy árnyékban voltam a mult estek egyikén, midőn egy tóthos barátommal, tekerestük azt a szőlőkertet, melynek nevet csak azért nem említem meg, mert összefüggésben van a zsidókérdéssel, ma pedig loyals tárczazikkíró kerüli az ilyen összeutkozest.

Tenát mentünk és mendegeltünk. Csak annyi időbe került az egész vándorlás, a mennyi épen elegendő volt arra, hogy elmeséjem a legtrissabb pletykát, mely egy hős szerelmes sziesur es egy hatal menyecske közt lefolyt bizalmas levelezésből támadt, melyet a hűtlen szakácsné fedezett fel a jambor férj előtt.

Még nem jutottam a végére sem, midőn ott állunk a kapu előtt. Kiicsuuk ugyan nem volt, de mert lettem volna katona, ha ugrani se tanultam volna meg? Igaz, reszkiroztam, hogy a csószszel e miatt egy kis konfliktusom lehet, de hát mit törődjünk azzal, midőn a főczél: árnyékba jutni!

Aztan ugy sem járhatok, mint az egy-szeri csizmadia, a ki ujdun sült gazdájá volt egy homokkerti szőlőkésének. Meg akarta az urambátyám nézni a dominiumot, de mert kulcsa nem volt, hát átugrotta az alacsony kerítést. A csósz épen ott volt s 5 frtra ítélte a repülő csizmadiat.

Nagyot nezett erre a mi atyánkfia s egy okosat gondolván így intézte el a dolgot.

* Tanu... mial tansza... hogy a jövő... mial igazgat... ki f. évi juli... nyolc jelent... nyolc első... beszédi vizs... Alap és all... modványok l... lag. A taney... nyittatik me... lyesen legelő... kezének biz... aiaírásra bo... taudija a jó... hittaulóra... menyes jogt... nál lezkeko... nyekkel, mel... adva van, ... A jöteimén... fizetes, a ko... sel, (melyer... 2 forint elő... szesülhetes, ... es Kenyeren... tanulókra ne... benlakás me... tápuizetbe... kellő időben... * Az is... vetkező soró... sünkre esve... közul nehány... göknek lelki... a kegyes en... intezt szűks... köny adomá... de egyenesé... seg szigorú... hogy az inté... korlátozassa... teljes tiszte... zóságet, ho... ról barmi sz... nek, kegyesk... datui, hogy e... sük. Teljes t... lőség. * A de... a városbaza... orakor valas... helybeli ipar... E választam... az az inditva... kezlet előtt... S z e h e n... tatasa irant... hogy az ipar... helybeli ipar... minel nagyobb... * Kato... gyalogezred... a jövő hó 12... korlatozni —... szeptember e... a kiknek a b... kezbesitve le... fogják a gyak... * A mos... öregebb embé... De mikor meg... etek, nagyob... ha hitelt adu... regibb ember... 1135 Augsbu... hogy a lak... es a földre v... Más példákat... — Hát... volt, volt egy... szép királyu... szebb király... a királytu... a kedves ki... valt ferjétől... királytu nag... hogy mikent... — Isme... szép szerető... e... Es aztán... után es én m... e dalt: ... * Ne... Az... Me... Ne... ... A sze... járt. Viragok... tepelte azok... Egy szép... nyában. A sze... akarta tepni... szépségén, res... boldognak ére... jött s olyan b... közelebe jött... jutott... Es a kit... gótt neki... örökke tartó... nem tör meg... — Ne k... Es te mit o... igaz! Helyes! ... Cs... Hn... A király

